

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemanje za celo leto 3 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 75 kr. in za četrt leta 90 kr., po — pošti prejemanje pa za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrt leta 1 gld. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 40 kr. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (insetate) vzprejemlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 8 kr., za dvakrat 12 kr., za trikrat 15 kr. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 10. avgusta 1894.

Politiški oddelek.

Slovenske paralelke v Celji.

Od kar je minister Madejski na pol obljubil, da se osnujejo slovenske paralelke na gimnaziji v Celji, se po nasprotnih listih kriči o nevarnosti za južnoštajarsko nemštvo, ako se te paralelke osnujejo. Sedanje razmere na celjski gimnaziji zmatrajo za nemško posest, na kateri se ne sme ničesa premeniti. Podvojil se je pa ta krik še zadnje dni, ko je slovenski posl. Šuklje se na volilnem shodu v Metliki dotaknil tega vprašanja.

Kdor ne pozna razmer v Celji, se mu mora ta krik naravnost smešen zdeti. Nemcem se pač ne zgodi nobena krivica, ako se osnujejo slovenske paralelke, ko vendar obdrže zase svoje razrede. Lahko bodo tudi v bodoče dajali svoje sinove vzgajati v pristno nemškem duhu. Toda tukaj ne gre za to, temveč v prvi vrsti se naglašá nemški značaj celjskega mesta.

Po poslednjem ljudskem popisovanju je v Celji kake tri četrtine Nemcev in zatorej bi si kdo mislil, da par slovenskih profesorjev, ki jih pride v Celje, pač ne more posloveniti mesta, ali vendar se Nemci res boje. Celjsko nemštvo ni naravno, podobno je tistemu nemštvu, ki se je pred kakimi dvajsetimi leti košatilo po mestih na Kranjskem, ki pa je zginilo, kakor kafra, ko so se razmere premenile. V Celji tudi mnogim Nemcem gladkeje teče slovenščina nego nemščina. Nemci so le zaradi tega, ker je to veljavneje. Ko bi se pa število slovenskega razumništva še nekoliko pomnožilo, bi slovenščina v Celji dobila tudi večjo veljavo in marsikak sedanji celjski Nemeč bi našel svoje slovensko srce. Omajati bi se utegnili nemštva stebri.

Razmere na gimnaziji bi se utegnile precej premeniti. Sedaj na celjski gimnaziji vlada ultranemški duh. Ta duh bi se pa precej moral nekoliko umakniti, ako pride več slovenskih profesorjev. Nemške paralelke bi pa prišle v nevarnost, ker bi vanje pošiljali le celjski Nemci

svoje otroke, pa še ti ne vsi. Nemški listi pravijo, da bi se s celjsko gimnazijo ravno to zgodilo, kakor se je z mnogimi nemškimi šolami na Češkem. Sprva so se vpe-ljale češke paralelke, ali pozneje so se popolnoma poslovanile. Seveda nemški listi tega ne povedo, da se je to le zaradi tega zgodilo, ker ni bilo nemških otrok.

Nekoliko manj nevarnosti za nemško gimnazijo bi po mnenji nekaterih Nemcev bilo, ako se za Slovence osnuje posebna slovenska spodnja gimnazija. Potem ostanejo na sedanjem zavodu samo nemški profesorji. Nemci se pa morda tudi na to zanašajo, da po skušnjah srednje šole, ki niso popolne, slabo vspevajo. Stariši bi morda nekoliko rajši otroke pošiljali na višjo gimnazijo, ker bi vedeli, da bi jih nemški profesorji nič posebno prijazno ne sprejeli, ako bi študirali na slovenski spodnji gimnaziji. Celjski Nemci sami pa vendar s tem niso zadovoljni, ker dobro vedo, da bi to ne odgnalo otrok od slovenskega zavoda. Samo to bi se doseglo, da bi se še očitneje videlo, kako nemštvo nazaduje. Vsako leto bi se slišalo, kako veliko je število učencev na slovenski gimnaziji nasproti onemu na nemški. Nehote bi se učna uprava morala pečati z vprašanjem, bi li ne kazalo dobro obiskovane slovenske nižje gimnazije popolniti v višjo. Na to bi Slovenci tembolj silili, čim večjo odurnost bi kazali nemški profesorji proti slovenskim dijakom na slovenski gimnaziji.

Vse to je pa pripeljalo Nemce na misel, da naj se slovenska gimnazija osnuje v kakem drugem južnoštajarskem mestu, ako se že osnovati mora. Poslednji čas se govori o Ljutomeru. Da Ljutomer ob ogerski meji za to ni pripraven, nam še pač praviti ni treba. Slovenci ne moremo odstopiti od svoje zahteve, da se gimnazija slovenska osnuje v Celji. Celje je vzlic svojemu nemškemu značaju nekako središče slovenskemu narodnemu življenju na Dolenjem Štajarskem. V Celji je okrožno sodišče in tako ljudje imajo večkrat opraviti v tem mestu, kakor kje drugje. Celjski političen okraj je tudi skoro izključno le slovenska in ta pride pri tem v poštev, ne pa celjsko mesto s svojimi 6000 prebivalci. Gimnazije niso samo

zaradi mest. Če pa je celjsko nemštvo na tako slabih nogah, da se boji, da ga že slovenska gimnazija uniči, potem pač tudi več faktor ni, na katerega bi bilo vredno se ozirati, potem se to umetno nemštvo tudi ne bode dalo ohraniti. Gimnazijo v Ljutomeru bi le zaradi tega privoščili Slovencem, ker mislijo, da ne bi vspevala, kakor so se o svojem času iz jednakega namena bile poprej osnovala slovenske paralelke v Mariboru nego v Celji, ki so se pa naposled le nepričakovano dobro obnesle.

Štajarski Nemci že prete, da izstopijo iz koalicije, ako se osnuje slovenska gimnazija oziroma paralelke v Celji. To strašenje je pa precej smešno. Razen veleposestnikov že tako sedaj ni noben štajarski Nemeč, izimši konservativcev, v koaliciji. Nemški nacijonalci pa vlade ne bodo podpirali, naj se že gimnazija osnuje v Celji, ali pa ne. Nemški nacijonalci tudi niso sploh za to, da bi se Slovencem kaj dovolilo. Njih glasilo „Deutsche Zeitung“ pravi, da se južnoštajarskim Slovencem sploh ne sme ničesa dovoliti in kar zapoveduje levici in pa levičarskima ministroma, da se morajo po tem ravnati. Na nemške nacijonalce se vlada sploh ne bode mogla ozirati, ako hoče sploh koalicijo ohraniti, štajarski veleposestniki pa zaradi celjske gimnazije še ne pojdejo v opozicijo. Za veleposestnike ni merodajno jedino narodno vprašanje, temveč imajo še drugih tehtnejših pomislikov, da ne pojdejo v opozicijo. Za to pa naši slovenski poslanci ne smejo odjenjati od zahteve, da se slovenska gimnazija osnuje v Celji. To bode za nas silno važen korak, ker bode nekoliko pripomogel, da si tudi pridobimo poprej celjsko mesto samo v svoje roke. Ko se to zgodi, potem je odstranjena nemška nevarnost za Spodnji Štajer.

Politični pregled.

Moravski katoliški shod se je mej drugim izrekel, da se naj poskrbi zadostno število srednjih šol s češkim jezikom in da naj se osnuje češko vseučilišče za Moravsko in pa na tehniko v Brnu vpelje popolna jednakopravnost. Omeniti je tudi, da se je shod izrekel, da naj bi zakoni določili, da naj se otroci v otroških vrtcih razdele po narodnostih. Sploh je še shod kazal precej narodno lice. Nekaterim sklicevateljem pa pač ni bilo prav po volji, da je shod zavzel stališče nekako proti koaliciji in se izrekel celo proti zlati veljavi.

Ogerski ministerski predsednik, trgovski in hrvaški minister odšli so na razstavo v Levov. Poprej je ministerski predsednik že poročal v Nagibanji svojim volilcem in posebno hotel svet prepričati, da se na Ogerskem ne zatirajo nemadarske narodnosti. — V Levovu so ogerske ministre kaj naudušeno vsprejeli. Mi pač ne odobravamo, da se Poljaki naudušujejo za Madjare, nasprotnike Slovanov. Pa kaj se hoče, vsaj so ob svojem času tudi v Pragi bili vsi naudušeni za madjarske goste.

Azija. — Vojska mej Kitajsko in Japonsko je oficijelno razglašena. Kitajski cesar v posebnem razglasu izjavlja, da sprejme vojsko, katero mu je Japonska usilila in pozivlje svoj narod, da pokonča kužne Japonce. Po došlih poročilih premagali so pri nekem spopadu na morji Japonci Kitajce, na suhem pa so precej na to podlegli Japonci in se morali umakniti. Bilo je že tudi več drugih manjših pretefov. Tuji trgovci kličejo svoja poslanstva za varnost na pomoč. Rusija in An-

glija, sta si brezvspešno prizadevali zaprečiti vojsko. Po nekaterih poročilih ostale bodo velevlasti nevtralne napram celemu konfliktu, z druge strani se pa zopet čuje, da Rusija ne bode dovolila, da bi Koreja prišla ob samostojnost in bi se je polastila ali Japonska ali pa Kitajska. Angleški list „Standard“ priporoča, da Rusija in Anglija skupno pozovete Kitajce in Japonce, naj umaknejo čete s Koreje. Vprašanje o bodočem vladanju Koreje naj se predloži mejnarodni konferenci.

Bolgarija. — Dunajska „Neue Freie Presse“ ve v nekem dopisu iz Bolgarske povedati, da se živahno agituje za bodoče volitve, če tudi se še prav ne ve, kdaj bo razpuščeno sobranje. Ob tej priliki opozarja dunajski list princa Ferdinanda na pogubo, ki mu preti, če dobi rusofilski stranka večino v sobranju. Te program, pravi židovski list, je poznat: odposlanje deputacije sobranja v Petrograd, pomiloščenje vseh emigrantov, volitev novega kneza, o kateri se gotovo ve, da ne izpade ugodno za kneza Ferdinanda. Treba je torej podpirati živelj, ki je nasproten tem rusofilskim težnjam. Dalje ta liberalni dunajski list popolnoma pozabi na slavospeve, katere je pel Stambulovu in pravi, da bo vlada že vedela tega za časa volitev neškodljivega storiti. Proti Stambulovu je zapričetih več tožeb, ki ga morejo za dlje časa potisniti v ječo. — Tako „N. Fr. P.“ o bolgarskih razmerah. Pred rusofili svari kneza, ob ednem pa poudarja, da bo vlada vedela Stambulova neškodljivega storiti za časa volitev. Če se pomisli, da je in je bil Stambulov velik nasprotnik rusofilstva, bi bilo pač naravno, da bi list svetoval knezu, da naj se proti rusofilstvu brani i še nadalje s pomočjo Stambulova. Tega dunajski list ne stori, iz česar se da sklepati, da tudi njemu ne bi bilo več všeč, če pride še Stambulov na krmilo. To je očitno slabo spričevalo za Stambulova, katerega je ravno „N. F. P.“ svojedobno hvalila kot ženjalnega državnika.

Grško. — Grška vlada je uprizorila goljufiv bankerot, ki naj bi oškodoval osobito inozemce. Stroški za grško vojsko in mornarico ne dosegajo več dohodkov. Da bi grška vlada temu odpomogla, je naredila bankerot in sklenila odtegniti tujim upnikom kar 70 % pristojnih jim obrestij. Z ozirom na to, da teh odstotkov vlada ni odtegnila tudi domačim upnikom, se mora bankerot imenovati goljufiv. Angleška, Francoska in Nemčija so proti temu energično protestovale, toda brez uspeha. Da bodo vedele napominane velevlasti v zadevi ostreje postopati proti Grški, je ob sebi umevno. Nemška vlada je grškemu ministerskemu predsedniku že sporočila, da bo zahteve nemških upnikov grške države, ako se tem zahtevam ne ugoti, podprla s tem, da odpravi nemško poslaništvo na Grškem in suspendira nemško-trgovinsko pogodbo.

Obrtnija.

Obrtni strokovni šoli v Ljubljani

sta končali svoje šolsko leto dne 31. julija. Iz izdanega letnega poročila vidimo, da so letos zavod obiskale razne visoke osebe, tako grofinja Meran, bar. Schwegel, dvorni svetnik v trgovinskem ministerstvu dr. Jurij vitez Thaa, prof. Šuklje, ravnatelj štajarskega obrtnega muzeja prof. K. Lacher, učiteljica risanja obrtnih šol v Moskvi Katarina pl. Stepanov. Strokovni učitelj za obdelovanje lesa na Ogerskem Julij Edes je po nalogu ogerske vlade obiskal to šolo, da se seznanji, po kakšni metodi se na njej poučuje.

Razmerje med šolo in ljubljanskimi ter obrtniki na deželi se razvija normalno dalje. Tudi letos je zajemalo